

ชื่อวิทยานิพนธ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และ
การทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง

ผู้เขียน นางนริศรา วัฒนสิน

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและนำเสนอข้อมูลการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของช่างทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และช่างทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง และ 2) เพื่อศึกษาและนำเสนอข้อมูลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง วัตถุประสงค์เชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ สังเกต แล้วจึงบันทึกผลจากการสัมภาษณ์และสังเกต ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ช่างทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา 2) ช่างทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง และ 3) ผู้ประกอบการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และนาหมื่นศรี จ.ตรัง เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) แบบสัมภาษณ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และนาหมื่นศรี จ.ตรัง 2) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้า และ 3) แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และนาหมื่นศรี จ.ตรัง นำผลการสัมภาษณ์และสังเกตเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มาสรุปผลและอภิปรายผลในลำดับต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา

สาเหตุของการถ่ายทอด คือ 1) การใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผ้าทอเกาะยอ 2) การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสในชุมชน 3) การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้ถ่ายทอด และ 4) แรงจูงใจเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพ กระบวนการถ่ายทอด พบว่าผู้สอนควรสอนศิษย์ให้มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีการเตรียมแผนการสอนอย่างง่าย ในการถ่ายทอดจะมีกลยุทธ์ในการสอน ใช้สื่อการสอนในชุมชนเป็นหลัก ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด พบว่าขนาดผ้าทอเกาะยอจะยังคงอยู่กับ จ.สงขลาต่อไป เป็นที่ยอมรับในประเทศและต่างประเทศ และช่างทอผ้ามีความสามารถในการทอผ้าดี ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ เทคนิคการทอ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและเอกชนอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนไม่ต่อเนื่อง และเอกลักษณ์การทอผ้าเกาะยอลดน้อยลง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง

สาเหตุของการถ่ายทอด คือ การใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผ้าทอนาหมื่นศรี การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสในชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้ถ่ายทอด และแรงจูงใจเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพ กระบวนการถ่ายทอด พบว่าผู้สอนควรสอนศิษย์มีความรู้ มีทักษะ และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีสื่อการสอนทั้งในโรงเรียน โรงทอผ้า และหอประวัติหรือห้องแสดงประวัติความเป็นมาและผลงานผ้าทอนาหมื่นศรี ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด พบว่าขนาดจะมีผู้สืบทอดการทอผ้านาหมื่นศรีต่อไป ทางกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมศาสนาของชุมชน สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ การทอผ้าที่สืดยังไม่ตรงกับสีที่เลือกไว้ตอนแรก ทำให้ต้องทอใหม่ และสมาชิกรวมกลุ่มไม่พร้อมกันการถ่ายทอดเทคนิคการทอผ้าจึงทำได้ยาก

ผลการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และช่างทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง

การดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา ได้แรงบันดาลใจจากการได้เห็นตัวอย่างบรรพบุรุษและความคุ้นเคยกับผ้าทอเกาะยอตั้งแต่เยาว์วัย ทางกลุ่มมีวิธีดำเนินกิจการในรูปแบบอุตสาหกรรมครัวเรือน จำหน่ายในลักษณะปลีกและส่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การดำเนินธุรกิจได้รับผลสำเร็จด้วยดีโดยจะได้เปรียบคู่แข่งในเรื่องคุณภาพ รูปแบบการทอผ้า และช่องทางการจัดจำหน่าย และได้รับรางวัลระดับประเทศ ผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนเกาะยอมีความเปลี่ยนแปลง ในด้านการประกอบอาชีพ การศึกษาที่สูงขึ้น สวัสดิการยามฉุกเฉินให้แก่สมาชิก วิถีชีวิตแบบพอเพียง และรายได้สมาชิกที่สูงขึ้น

การดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จการทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง มีแรงบันดาลใจจากความคุ้นเคยกับผ้าทอนาหมื่นศรีมาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้วได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ถึงแม้ว่าช่วงแรกจะไม่ชอบธุรกิจทอผ้า แต่ด้วยความต้องการอนุรักษ์ผ้าทอนาหมื่นศรีจึงเปลี่ยนใจมาทำธุรกิจนี้ การสนับสนุนจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างดีทำให้ทางกลุ่มมีความเข้มแข็ง ทางกลุ่มมีวิธีดำเนินกิจการในรูปแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นจนจบ จำหน่ายปลีกและส่ง คุณภาพและความสวยงามของผ้าเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ ผ้าทอนาหมื่นศรีส่งผลต่อการประกอบอาชีพ สวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่ทอผ้าไมไหว การให้กู้ฉุกเฉินแก่สมาชิก การศึกษาคนในชุมชนสูงขึ้น และรายได้ของสมาชิกสูงขึ้น

คำสำคัญ : ผ้าทอเกาะยอ ผ้าทอนาหมื่นศรี ช่างทอผ้า ผู้ประกอบการทอผ้า

Thesis Title	A local wisdom transmission : a case study of Koh Yor weaving in Songkhla province and Nameunsri weaving in Trang province
Author	Mrs.Narissara Wattanasin
Major Program	Non-formal Education for Sustainable Development
Academic Year	2014

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) study and present a local wisdom transmission of Pha Tho Kohyor in Songkhla province and Pha Tho Namuensri in Trang province and 2) study and present a business management of Pha Tho Kohyor and Pha Tho Namuensri. It's was a qualitative research using document study, interview and participatory observation. The population of this research were 1) local wisdom from Pha Tho Kohyor in Songkhla Province 2) local wisdom from Pha Tho Namuensri in Trang Province and 3) Pha Tho Kohyor's business operators and Pha Tho Namuensri's business operation. The research instrument were 1) the structure interview form for a local wisdom in Pha Tho Kohyor and Pha Tho Namuensri 2) the observation form of a local wisdom transmission and 3) the structure interview form for business operators in Pha Tho Kohyor and Pha Tho Namuensri. The data was analyzed by analytic-induction method and presented by description.

The study found that:

A local wisdom transmission of Pha Tho Kohyor in Songkhla province

Cause of the local wisdom transmission of Pha Tho Kohyor were: 1) the Pha Tho Kohyor artisans had been familiarized with social and culture surrounding 2) the artisans learned lifestyles of senior artisans 3) the artisan had supported from their teachers and 4) the artisan wanted to developed their jobs. The process of transmission was to make the learners get knowledge, skills and good attitude. There were the simple teaching plans, the good tricks in local transmission and using most instruction media from Kohyor area. The result of transmission were found that 1) Pha Tho Kohyor in Songkhla province will be forever popular and was acknowledged 2) there were many professional artisans in Kohyor. The problem and obstacles of transmission were 1) the little experiences in weaving 2) there were discontinuous supported from government and private agencies 3) there was discontinuous supported in local curriculum and 4) there was a lesser Pha Tho Kohyor's identity.

A local wisdom transmission of Pha Tho Namuensri in Trang province

Cause of the local wisdom transmission of Pha Tho Namuensri were: 1) the Pha Tho Namuensri artisans had been familiarized with social and culture surrounding 2) the artisans learned lifestyles of senior artisans 3) the artisan had supported from their teachers and 4) the artisan wanted to developed their jobs. The process of transmission was to make the learners get knowledge, skills and good attitude. There could used instruction media in school, textile mills and Pha Tho Namuensri gallery. The result of transmission were found that 1) in the future, Pha Tho Namuensri will have heirs 2) Pha Tho Namuensri group always participated in religious activities 3) members had increased earnings and 4) Pha Tho Namuensri group will be a community source. The problem and obstacles of transmission were 1) the colors of hank was not same with original colors 2) to difficult to meet Pha Tho Namuensri's members so artisans couldn't transmission weaving techniques.

The result of interview Pha Tho Kohyor's and Pha Tho Namuensri's business operation.

Pha Tho Kohyor's operation had inspiration from ancestors, Pha Tho Kohyor was the family industry, Pha Tho Kohyor distribute their goods by retain and wholesale, Pha Tho Kohyor advanced others competitors. For examples, weaving styles, quality and marketing. Pha Tho Kohyor accepted many awards in national level. Most people in Kohyor had high education, good career, well-being, sufficient life and increase earnings.

Pha Tho Namuensri's operation had inspiration from ancestors. Although in the first time, she didn't like. Next time she change her attitude because of conservation need. Many government and private agencies supported to complete manufacture. Pha Tho Namuensri distribute their goods by retain and wholesale. Pha Tho Namuensri advanced others competitors. For examples, weaving styles and quality. Most people in Namuensri district had high career, well-being for older persons, emergency borrow, high education, and increase earnings.

Keywords : Pha Tho Kohyor, Pha Tho Namuensri, weavers, operator